

Summary. *Carex pulicaris* (Cyperaceae) in the area of north foreground of Świętokrzyskie Mts. *Carex pulicaris* L. is one of the rarest species in the flora of the Świętokrzyskie Mts. In this region, *C. pulicaris* grows in six places. It is included in the “red list” (ZARZYCKI & SZELĄG 1992) and in the “red book” (BARTOSZEK & MIREK 2001).

In 2003, a new locality was found in Stefanków village near Szydłowiec (square of the ATPOL grid EE3403) (Fig. 1). About 40–50 plants of *Carex pulicaris* grow together with: *Betonica officinalis*, *Carex davaliana*, *C. hartmanii*, *C. tomentosa*, *Gladiolus imbricatus*, *Molinia caerulea*, *Trifolium montanum* and others.

LITERATURA

- BARTOSZEK W. & MIREK Z. 2001. *Carex pulicaris* L. – Turzyca pchła. – W: R. KAŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.) 2001, Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, ss. 527–528. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- KONDRACKI J. 2001. Geografia regionalna Polski. Wyd. 2. ss. 441. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- MEUSEL H., JÄGER E. & WEINERT E. 1965. Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. **1**. G. Fischer, Jena.
- STUCHLIKOWA B. 1964. Nowe stanowisko *Carex pulicaris* L. w Karpatach Zachodnich. – *Fragm. Flor. Geobot.* **10**(1): 55–59.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – *Wiad. Bot.* **22**(3): 145–155.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. ss. 716. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZALUSKI T. 1978. Rzadkie rośliny w dorzeczu Pilicy. – *Acta Univ. N. Copernici, Biologia* **22**, Nauki Mat.-Przyr. **45**: 133–136.
- MARCIN NOBIS i RENATA PIWOWARCZYK, *Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: nobis@fagus.ib.uj.edu.pl; piwowr@fagus.ib.uj.edu.pl*

Przyjęto do druku: 23.04.2004 r.

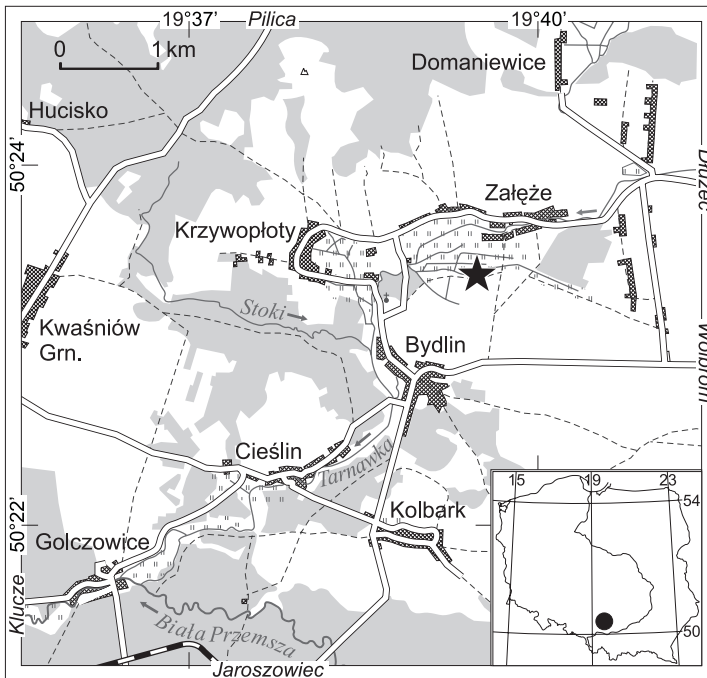
Nowe stanowisko *Carex pulicaris* (Cyperaceae) na Wyżynie Częstochowskiej

Carex pulicaris L. (turzyca pchła) jest gatunkiem subatlantyckim (kantabryjsko-atlantycko-środkowoeuropejskim). Wschodnia granica jej zasięgu biegnie przez terytorium Polski na zachód od linii Wisły. Wiele jej stanowisk w kraju ma charakter historyczny – najczęściej takich notowań jest w Sudetach, na Dolnym Śląsku i Pomorzu Gdańskim. Ponadto niektóre XIX-wieczne dane ostatnio zakwestionowano (BARTOSZEK 1999; BARTOSZEK & MIREK 2001). W ostatnich latach sporadycznie odnajdywane są nowe górskie stanowiska *C. pulicaris* (por. BARTOSZEK 1999; KOCZUR 2000; KWIATKOWSKI 2000), podczas gdy w środkowej

części kraju i na Pomorzu Zachodnim turzyca ta jest na granicy wymarcia, a w Wielkopolsce, na Ziemi Lubuskiej i Kujawach już wyginęła (JAKUBOWSKA-GABARA & KUCHARSKI 1999; ŻUKOWSKI & JACKOWIAK 1995). W skali Polski liczba jej stanowisk gwałtownie spada, toteż jest gatunkiem szczególnie zagrożonym wymarciem (ZARZYCKI i in. 2003).

Turzyca pchła rośnie na zatorfionych łąkach, torfowiskach niskich i przejściowych, podmokłych wrzosowiskach oraz na murawach z *Nardus stricta*. Zagrożają jej wszelkie prace prowadzące do osuszania biotopów (STUCHLIKOWA 1964; BARTOSZEK & MIREK 2001).

W czerwcu 2003 r. natrafiono na nowe stanowisko gatunku na Wyżynie Częstochowskiej. Znajduje się ono w obszarze źródłiskowym rzeki Tarnawki (=Jamówki, Dzdzenicy), prawego dopływu Białej Przemszy, w gminie Klucze między wsiami Bydlin i Załęże (kwadrat ATPOL: DF 27; współrzędne stanowiska: 50°23'21"N, 19°39'12"E; Ryc. 1).

Ryc. 1. Stanowisko *Carex pulicaris* L. na Wyżynie Częstochowskiej (zaznaczone gwiazdka).

Fig. 1. Locality of *Carex pulicaris* L. in the Wyżyna Częstochowska Upland (indicated with an asterisk).

Według badań prowadzonych w latach 1980–1982, obszar ten zajmowały łąki wilgotne i zatorfione młaki (BABCZYŃSKA-SENDEK 1998). Obecnie większość podmokłych terenów nad wszystkimi strumieniami i rowami melioracyjnymi w tym rejonie porastają rozległe przerzedzone trzcinowiska, wśród których można spotkać jeszcze dość licznie *Menyanthes trifoliata* i pojedynczo *Crepis paludosa*, *Epipactis palustris* i *Valeriana dioica*. Po południowej i północnej stronie trzcinowisk zachowały się także niewielkie płaty łąk wilgotnych: *Cirsietum rivularis* i *Cirsio-Polygonetum* oraz turzycowisk: *Caricetum rostratae*

i *Caricetum acutiformis*. Stanowisko *Carex pulicaris* leży na południe od obszaru zarosłego przez trzcinę. Nad jednym z kilku głębokich oczek wodnych, średnicy 0,5 m, natrafiono na 2 kępki liczące łącznie 20 pędów kwiatowych, zajmujące ok. 150 cm². Gatunkowi towarzyszyły: *Drosera rotundifolia* w liczbie ok. 30 okazów, *Oxycoccus palustris* i *Potentilla erecta*, a z mchów *Calliergonella cuspidata*. Stanowisko wymaga obserwacji, przy czym prognoza dla jego utrzymania się jest bardzo niekorzystna z uwagi na szczupłość populacji oraz wyrzucanie śmieci i gruzu wzdłuż pobliskiej drogi polnej.

Summary. New station of *Carex pulicaris* (Cyperaceae) in the Wyżyna Częstochowska Upland. *Carex pulicaris* L. is a very rare species in Poland. It has many historical, extinct stations in the Polish lowlands. A new locality of this sedge was found in the Wyżyna Częstochowska Upland (ATPOL square: DF 27) between villages Bydlin and Załęże. Two clusters of this sedge grew in the well-head area of Tarnawka stream in 2003.

LITERATURA

- BABCZYŃSKA-SENDEK B. 1998. Zbiorowiska łąkowe Wyżyny Częstochowskiej. – Prądnik. Pr. Muz. Szafera, **11–12**: 49–118.
- BARTOSZEK W. 1999. Nowe stanowisko *Carex pulicaris* (Cyperaceae) w Karpatach polskich. – *Fragm. Flor. Geobot. Ser. Polonica* **6**: 274–277.
- BARTOSZEK W. & MIREK Z. 2001. *Carex pulicaris* L. – turzyca pchła. – W: R. KAŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, ss. 527–528. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- JAKUBOWSKA-GABARA J. & KUCHARSKI L. 1999. Ginące i zagrożone gatunki flory naczyniowej zbiorowisk naturalnych i półnaturalnych Polski środkowej. – *Fragm. Flor. Geobot. Polonica* **6**: 55–74.
- KOCZUR A. 2000. Nowe stanowisko turzyce pchlej *Carex pulicaris* w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej. – *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **56**(1): 121–124.
- KWIATKOWSKI P. 2000. Notatki florystyczne z Gór Kaczawskich i ich Pogórza (Sudety Zachodnie). – *Fragm. Flor. Geobot. Polonica* **7**: 105–116.
- STUCHLIKOWA B. 1964. Nowe stanowisko *Carex pulicaris* L. w Karpatach Zachodnich. – *Fragm. Flor. Geobot.* **10**(1): 55–59.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. ss. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZARZYCKI K., TRZCIŃSKA-TACIC H., RÓŻAŃSKI W., SZELĄG Z., WOŁEK J. & KORZENIAK U. 2003. Ecological indicator values of vascular plants of Poland. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **2**: 1–183. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ŻUKOWSKI W. & JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: W. ŻUKOWSKI & B. JACKOWIAK (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Pr. Zakł. Takson. Roślin Uniw. A. Mickiewicza w Poznaniu **3**: 11–96.

JACEK DROBNIK, ul. Strzelecka 11/14, PL-40-073 Katowice, Polska; e-mail: jacekdr@pro.onet.pl

Przyjęto do druku 25.04.2004 r.